

Budapestre vonatkozó újságcikk

Osztályozás

9.439

Szerző: Gyárfás Miklós

Cím: Az első órában

Forrás: Népszava

1950. IV. 28

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Hely

Idő

Személy

Helyszám

Közn. nyomt. XX. cs. 23. sz.

Székesfővárosi házi nyomda 1926 — 8891

Népszava

Lap:

Megjelent: 1950. MAR. 28.

Az első órában

tudott, én oroszul, de azért nagyon jól megértettük egymást. Ő megmutatta az édesanyja fényképét, én pedig egy levelet az édesanyámtól. Aztán bemutatkoztunk egymásnak. Ez úgy történt, hogy a szovjet katona mellére bökött és tagoltan mondta:

— A-lex-andr...

Hasonló módszerrel mutogattam én is a nevemet. Aztán folytattuk a társalgást. Alexandr a kiégett villanylámpát kezdte babrálni, ezzel jelezve, hogy elektromosság a szakmája. En a vakolatból kibújt téglát kopogtatva próbáltam megmagyarázni, hogy az építőiparban dolgozom.

Egyszerre csak felragyogott Alexandr arca. Intett, hogy menjek át a könyvesbolt másik, világosabb oldalára. Ezen a falrészen régi metszetek lógtak, költők, írók arcképei. Alexandr összehúzott szemmel mutatott az egyik ódon metszetre. Petőfi arcképe.

— Da? — kérdezte és feszülten nézett rám.

— Da! — kiáltottam majd szétcsattanva a boldogságtól és úgy éreztem, hogy ezzel az egy szóval minden emberi érzémet ki lehet fejezni.

— Da! Petőfi! — kiáltottam.

— Petőfi — ismételte ő — Petőfi haraso...

— Te ismered Petőfit? — kérdeztem a meglepéstől remegve és most már eszembe jutott, hogy Alexandr nem tud magyarul, össze-vissza fecsegettem neki mindent a szabadságharcról, az elnyomatásról. A szovjet katona megállította szózatagomat, majd néhány mozdulattal tudomásomra adta, hogy szeretné, ha elmondanék egy Petőfi verset.

Nekiláttam és elmondtam neki a Föltámadót a tengeret. Azt nem tudom elmondani, hogy mit éreztem ennek a csodálatos sodrású versnek elmondása közben akkor, a felszabadulás első óráiban, egy szovjet katona társaságában, aki figyelmesen kísérte tekintetével a vers minden szavát. A homályos könyvesboltban a jövő világ fénye vett körül.

Sokáig valami nagy szövetségben hallgattunk a vers után. Aztán egyszerre megszólalt Alexandr. Csak ennyit mondott kérdő hangszűlyal:

— Puskin?

— Puskin! — ismétettem boldogan és hogy kifejezésre juttassam, mennyire szeretem Puskin, gyorsan elő akartam keríteni egy Puskin portrét. Babits Európai irodalomtörténete jutott eszembe, emlékeztem abban egy fiatalkori Puskin arcképre. Végigkutattam a polcokat. Megtaláltam a könyvet is, a portrét is. Alexandr szeme csillagfényes volt.

— Te — mutogattam — most te mondj el egy Puskin verset!

Alexandr megértett. Csendesesen belekezdett a költeménybe. Nem ismertem egyetlen szót sem a versből, de az egészet mégis értettem. Nem tudom ma sem melyik Puskin vers lehetett, de Alexandr mély hangja, a vers forradalmi dallama ugyanazt mondta nekem, mint Petőfi.

Együtt léptünk ki az utcára. Kezetfogtunk. Alexandr a Kossuth Lajos-utca felé sietett. Sokáig néztem utána. Nem fordult vissza, ment előre, mint a győzelem. — Akkor még nem értettem meg, hogy mi történt. Hogyan találtunk egymásra Petőfi és Puskinon keresztül? ... Hogy értette meg ő Petőfit és én Puskin? Ma már tudom. A szabadság nyelve egy.

Gyárfás Miklós

Január tizennyolcadikán reggel, Pest felszabadulásának napján a József nádor-tér fölött váratlanul lövedékek szirénáztak át. A németek ágyúval, aknával lőttek át Budáról. Hirtelen óriási csattanással egy hatalmas szobor terült el mellettem a földön. A kőszobrot a Hite/bank tetejéről szelte le a lövedék. A szobor koturnusos nőalakot ábrázolt, karddal a kezében. A kökard fényesre meredt rám a földről. Igyeksztem minél gyorsabban odébbállni, semmi kedvem sem volt ahhoz, hogy éppen a felszabadulás napján üssön agyon a bank valamely védőszentje.

Futottam befelé a városba, már amennyire az akkori utcákon futni lehetett a hátrahagyott barrikádok, székérsorok, kiégett autóparkok torlasza között. Amikor az akkori Vilmos császár-útra értem, az aknazápor még jobban megerősödött. Nem sokat telketőriztam, gyorsan beugrottam az egyik ház oldalán tátongó széles résen. Legnagyobb meglepetésemre egy könyvesboltban találtam magamat. Kékes homály volt odabent, de azért ki tudtam venni a pultr mögötti állványokon torló könyvek körvonalait. Nem messze tőlem váratlanul megszólalt egy hang:

— Bum, bum?

Gyorsan a hang irányába fordultam és ekkor egy szovjet katonát pillantottam meg. Közelebb léptem hozzá. Fiatal, gyerekesarcú katona volt. Mosolyogva ismételte meg kérdését és közben az utca felé mutogatott:

— Bum, bum?

— Da — feleltem az egyetlen orosz szóval, amit tudtam, megismételtem, hogy bum, bum és úgy éreztem, hogy tökéletesen helyes választ adtam a katona kérdésére, aki nyilván azt akarta tudni, hogy az aknázás elől jöttem-e be ide.

Igy kezdtünk beszélgetni. Ő magyarul nem